

Typiska skador av stora rovdjur

- exempel från besiktningar på tamdjur och hundar i Sverige

Typiska skador av stora rovdjur

- exempel från besiktningar på tamdjur och hundar i Sverige

Författare: Andreas Öhlund¹, Jens Frank¹, Maria Levin¹

Jens Frank ORCID Id: 0000-0002-4489-5171

Publikation från SLU Viltskadecenter 2024

Utgivare: SLU Viltskadecenter

Utgivningsort: Grimsö

Utgivningsdatum: 2024-02-09

Version: 1.0

Omslagsfoto: Vargdödat får

Foto på övriga sidor: Länsstyrelsernas besiktningspersonal

ISBN: 978-91-988984-2-2

© SLU Viltskadecenter

Skriften kan laddas ner från Viltskadecenters webbplats www.slu.se/viltskadecenter.

¹ SLU Viltskadecenter, Institutionen för ekologi, Sveriges Lantbruksuniversitet, Grimsö 152, 739 93 Riddarhyttan

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Skador orsakade av björn.....	5
<i>Björnskador på får</i>	<i>5</i>
Exempel 1: Jämtland 2021	5
Exempel 2: Västernorrland 2019.....	7
Exempel 3: Dalarna 2019	9
Exempel 4: Gävleborg 2019	11
Exempel 5: Värmland 2014	13
<i>Björnskador på nöt</i>	<i>14</i>
Exempel 1: Gävleborg 2018	14
<i>Björnskador på hund.....</i>	<i>15</i>
Exempel 1: Jämtland 2023	15
Exempel 2: Jämtland 2021	17
Exempel 3: Jämtland 2020	19
Exempel 4: Gävleborg 2018	21
<i>Björnskador på bikupor.....</i>	<i>22</i>
Exempel 1: Jämtland 2022	22
Exempel 2: Jämtland 2022	24
Exempel 3: Jämtland 2022	26
Exempel 4: Västernorrland 2022.....	27
Exempel 5: Norrbotten 2022.....	29
<i>Björnskador på ensilage.....</i>	<i>30</i>
Exempel 1: Dalarna 2022	30
Exempel 2: Gävleborg 2022	32
Exempel 3: Gävleborg 2021	33
Exempel 4: Gävleborg 2021	34
Exempel 5: Dalarna 2021	35
Skador orsakade av varg	37
<i>Vargskador på får</i>	<i>37</i>
Exempel 1: Kalmar 2023	37
Exempel 2: Halland 2023.....	39
Exempel 3: Södermanland 2023	41
Exempel 4: Kronoberg 2022.....	43
Exempel 5: Östergötland 2022.....	45
<i>Vargskador på nöt</i>	<i>47</i>
Exempel 1: Skåne 2023	47
Exempel 2: Jönköping 2023.....	49
Exempel 3: Skåne 2023	51
Exempel 4: Värmland 2023	53
Exempel 5: Kronoberg 2022.....	55
<i>Vargskador på hund.....</i>	<i>58</i>
Exempel 1: Dalarna 2023	58
Exempel 2: Värmland 2023	60

Exempel 3: Dalarna 2023	62
Exempel 4: Värmland 2023	64
Exempel 5: Örebro 2021	66
Skador orsakade av lodjur	69
<i>Lodjursskador på får</i>	<i>69</i>
Exempel 1: Västra Götaland 2023	69
Exempel 2: Dalarna 2023	71
Exempel 3: Västra Götaland 2023	73
Exempel 4: Västra Götaland 2023	76
Exempel 5: Kalmar 2023	78
<i>Lodjursskador på hund</i>	<i>80</i>
Exempel 1: Västra Götaland 2023	80
Exempel 2: Jönköping 2023	82
Exempel 3: Dalarna 2023	84
Exempel 4: Gävleborg 2022	86
Exempel 5: Västra Götaland 2022	87
Skador orsakade av hund	89
<i>Hundskador på får</i>	<i>89</i>
Exempel 1: Uppsala 2022	89
Exempel 2: Kalmar 2019	92
Exempel 3: Dalarna 2018	93
Exempel 4: Uppsala 2017	94

Inledning

Detta kompendium är framtaget efter önskemål från länsstyrelsens personal som besiktigar skador på tamdjur och hundar som kan ha orsakats av björn, varg, lodjur och hund.

Länsstyrelsens besiktningspersoner har efterlyst ett referensmaterial med bilder som visar typiska skademönster för de olika arterna. Eftersom de inte kan se besiktningar som är gjorda i andra län i Rovbase kan de inte heller studera och lära av varandras dokumentation där.

Vi har sökt fram fem exempel för varje skadetyper för orsakade av björn, varg, lodjur och hund. Bilderna är tagna av länsstyrelsernas besiktningspersonal under verkliga besiktningar som registrerats i databasen Rovbase. Även de texter som finns i anslutning till bilderna kommer från deras dokumentation, men vi har tagit bort all information som kan identifiera djurägarna. Det kan uppdateras och utökas med fler bilder i framtiden. Vi arbetar för att höja kvaliteten på dokumentationen avseende både bild och text.

Kompendiet utgör ett komplement till boken ”Besiktning av rovdjursangripna tamdjur” och en ”lathund” i form av plastbricka som beskriver typisk placering av bit- och klomärken från olika rovdjur på tackor och lamm. Förutom att användas som referensmaterial av länsstyrelsens besiktningspersoner kan det även användas för att visa djurägare och andra intresserade hur typiska skador av stora rovdjur ser ut.

Skador orsakade av björn

Björnskador på får

Exempel 1: Jämtland 2021

”Måndagen den 30/8 saknades ett får. När djurägaren kom dit på tisdagen 31/8 så hittade de 6 döda får innanför hagen på fäboden, 2 djur avlivades pga skadorna. När de sökte utanför hagen så påträffades två döda får, det ena var det som saknades på måndagen. Man kunde tydligt se på skadorna att det var en björn som hade dödat och skadat fåren. Vi hittade även spillning av björn strax utanför hagen, en spillning med bär och en med blod och köttrester.”
2021-08-31

Exempel 2: Västernorrland 2019

”Ägare uppger att sex djur saknas efter attacken. Endast en tacka återfunnen och besiktad.”
2019-07-29

Exempel 3: Dalarna 2019

”Jag gör en besiktning och fotodokumenterar och kommer fram till att angreppet gjorts av björn.” 2019-07-24

Exempel 4: Gävleborg 2019

”Inte i nattfällan då skadan skedde. Ca 500 m avgränsas av vatten.” 2019-07-15

Exempel 5: Värmland 2014

”Den tacka som var äten på juver och bröst hade avlivats av djurägaren. Motivering till bedömningen: Ät-/bitmönstret bytshanteringen.” 2014-07-15

Björnskador på nötk

Exempel 1: Gävleborg 2018

”Kviga dödad av björn. Djuret har jagats ut ur hagen in i skogen ca 30 m, där har den dödat med bitt i halsen. Det har varit en fight så ett framben är av på kvigan.” 2018-06-26

Björnskador på hund

Exempel 1: Jämtland 2023

”Biten/riven vid stånskall på björnar.” 2023-10-30

Exempel 2: Jämtland 2021

”I samband med älgjakt så hörde hundägaren att hunden skällde ståndsfall, men helt plötsligt skrek hunden, men gick sedan över i ståndsfall igen. Då sprang hundägaren så fort han kunde emot platsen där hunden skällde. Strax innan hundägaren kom fram så mötte han hunden, blödande från halsen, hunden repade då mod och ville åter till platsen där han hade ståndsfall. Hundägaren fick stopp på hunden och lindade en t-shirt runt halsen på hunden och snabbt flyttade sig från platsen för att konsultera veterinär. Utifrån skadorna på hunden, samt berättelsen från hundägaren, så bedömer jag hunden som björnskadad.” 2021-10-20

Exempel 3: Jämtland 2020

Efter kontakt med Viltskadecenter: "Vi har tittat på dina bilder i Rovbase. Placeringen av bitmärkena är inte typiskt för varg, utan talar för björn." 2020-10-10

Exempel 4: Gävleborg 2018

”Hund som blev jagad av björnhona med unge. Synobs av ägaren på ca 6 meter när hona anföll hunden. Björnen trampade hunden över ryggen och bet ett flertal ggr. När ägaren skrek så släppte björnen och sprang därifrån.” Oktober 2018

Björnskador på bikupor

Exempel 1: Jämtland 2022

”Onsdagnatt den 18/5 så var det en björn vid bigården och välte en bikupa. Ägaren hoppades att björnen ej skulle återvända och de satt ihop bikupan och hoppades att den inte hade blivit skadad. De skrämde bort björnen från platsen. På fredagsnatten kom björnen tillbaka och förstörde två bikupor, de ringde då rovdjurstelefon för att få skadorna besiktigade.”
2022-05-18

Exempel 2: Jämtland 2022

”Uppsatt elnät efter angreppet.” 2022-05-22

Exempel 3: Jämtland 2022

”Spår efter björn som gått i vallgräset. Hittade spårstämpel på grusvägen ca 100 m från bigården.” 2022-06-05

Exempel 4: Västernorrland 2022

2022-06-13

Exempel 5: Norrbotten 2022

”Efter fältkontroll samt bilder från kamera finns inga tveksamheter om att det är björn.”
2022-06-15

Björnskador på ensilage

Exempel 1: Dalarna 2022

”Tydliga spår av björnklor på balarna. Tre björnspillningar insamlades i direkt närhet till angreppsplatsen.” 2022-10-06

Exempel 2: Gävleborg 2022

”Det var tydliga artspecifika klomärken efter björn på balarna, se bifogade bilder.”
2022-05-10

Exempel 3: Gävleborg 2021

2021-09-24

Exempel 4: Gävleborg 2021

”Personen har ofta utfodrat med balar som den sett vara skadade och på gården fanns många balar med skador på som tejpats och försökt räddas. Balar flyttade till gård och hus, men ibland har balar rivits nära husen, men lämnats oskadade vid skogsbyn. Många balar är tejpade och på så vis räddade av personen.” 2021-09-21

Exempel 5: Dalarna 2021

”Klo och rivmärken av björn.” 2021-09-06

Skador orsakade av varg

Vargskador på får

Exempel 1: Kalmar 2023

”Två stora tackor dödade i en besättning om 11 djur. Kraftiga bett mot hals, ett får delvis konsumerat. Har skett någon gång under natten, troligen förnatten. Övriga får stallades in på morgonen när angreppet upptäcktes.” 2023-11-18

Exempel 2: Halland 2023

”Kraftfulla bett i bakre länd och hals. På plats en död tacka som var äten på fram i bog.”
2023-09-14

Exempel 3: Södermanland 2023

”En tacka dödades i angreppet. Besiktningen visar på kraftigt bitt bakifrån i vänster lår. Bett över rygg och kraftigt bitt i halsen. Skadorna är typiska för varg. Inga skador som indikerar annat rovdjur har hittats. Merparten av höger lår har konsumerats.” 2023-04-08

Exempel 4: Kronoberg 2022

”Flera kraftiga blödningar på skinnsidan efter bett i halsregion samt vänster baklår. Tandhålen är även på denna tacka utdragna/slitsade. Halskotpelaren är av. ” 2022-07-28

Exempel 5: Östergötland 2022

2022-05-24

Vargskador på nöt

Exempel 1: Skåne 2023

2022-10-05

Exempel 2: Jönköping 2023

”En nötkalv funnen ute på en åker som är slagen för ca 2–2,5 dygn sedan. Höger sida tandhål hals.” 2023-07-15

Exempel 3: Skåne 2023

2023-07-04

Exempel 4: Värmland 2023

”Jag har gjort en besiktning under måndag förmiddag 29/5–23. Det är en kalv som väger ca 50 kg. Vid en första anblick syns att mulen är borta och det är ätet ur baksidan på låren, runt svansens infästning. När jag flått av nacken och halsen ser jag flera blodutgjutningar, dels vid struphuvudet, dels där matstrupe och luftstrupe går in i kroppen (stickhålet). I övrigt hittar jag en del blodutgjutningar i låret i anslutning till där det senare har ätits. Det syns även blånader på halsskinnet efter huggtänder.” 2023-05-29

”Besiktning görs samma dag. Det är en 9 månader gammal kviga som dödat. Levandevikt ca 200 kg. Man kan se i gräset runt där djuret ligger att det pågått en kamp. Det finns dödade bitt på halsen men även på flera ställen på kroppen, framför allt i baklären. Det saknas också 3–4 kg vävnad på ett baklår som har konsumerats.” 2022-07-16

Vargskador på hund

Exempel 1: Dalarna 2023

”Hundägaren var ute med sin hund på rävjakt. Hundägaren ser på sin pejl att hunden blir stilla på en skogsväg, pejlen visar ståndsfall så hundägaren antar att räven har gått ner i en vägtrumma. Hundägaren ringer upp hundens pejl och hör då att det är fullt slagsmål hos hunden och inser då att det troligtvis är varg och skyndar sig till bilen då han har en bra bit till hunden. Hundägaren får hoppa ur bilen vid en låst vägbom och springa sista biten. Hundägaren uppskattar att hunden slagits med vargen/vargarna i ca 5 min. På platsen ser han ett större och ett mindre vargspår. Hundägaren dokumenterar väl på platsen då det fortfarande ligger snö på marken men töar för fullt så att inte spåren ska hinna försvinna bort. Så på bilderna/filmen syns det vart hunden och vargarna tumlat runt/slagits och även en hel del blod finns på platsen. Hunden har bitmärken fram på bogen på båda sidor, uppe på ryggen, högt på sidan framför bakbenet och är biten i och runt anus (stygn på två ställen) och bak på låren.”
2023-10-21

Exempel 2: Värmland 2023

”Enligt hundägaren hade jämthunden ett tyst upptag och förföljde älgen in på grannmarken, där pejlen visade att hunden var stilla. Hundägaren och en jaktkamrat tog sig så snabbt de kunde till platsen där de såg tre vargar som åt på den döda hunden. De tre vargarna stack iväg när hundägaren närmade sig sin döda hund. Hunden hade bitt i huvud, nacke, bakben, lår och rygg. Delar av ryggen var uppäten.” 2023-10-09

Exempel 3: Dalarna 2023

”Hunden som var en finskspets hade behandlats av veterinär efter angreppet men den avled senare av skadorna. Ägaren var ute och jagade fågel när hunden plötsligt skällde/gnydde till. Hunden var då ca 250 meter från ägaren. Hunden kunde skälla/gny till när någon fågel flög så ägaren reagerade inte på något speciellt med det men började gå mot hunden då pejlen visade att hunden var kvar där. När ägaren kom inom synhåll så såg han någon stor svans och insåg då vad som höll på att hända så han sprang mot hunden och skrek och sköt ett skott i marken och då stack två vargar därifrån. Ägaren blev biten i handen av hunden när han bar den ur skogen och uppsökte omgående veterinär.” 2023-10-07

Exempel 4: Värmland 2023

”Vid besiktning dokumenterades bett i nacke/hals och korsrygg. Kotorna vid nacke och korsrygg krossade/avbitna. Ätit högt på låren/korsrygg, framsidan av höger baklår fram mot magen och delar av tarmarna. Skinnen avslitit på bägge sidor med skarpa kanter, från hals till lår. Enligt ägaren tar det ca 15/20 minuter från att hunden blir still på pejlen tills det att han kommer fram till hunden.”
2023-09-25

Exempel 5: Örebro 2021

”Bedömning varg utifrån bett på hundens kropp placering/tandavstånd. Hunden angreps i samband med stånskall på älg.” 2021-11-06

Skador orsakade av lodjur

Lodjursskador på får

Exempel 1: Västra Götaland 2023

”Tackan är dödad med typiskt bett i strupen. Inga andra bett eller skador. Lodjursspår syns i hagen. ” 2023-12-13

Exempel 2: Dalarna 2023

”Lodjuret har hoppat över/igenom RAS-stängsel och gått runt inne i RAS hagen. Fåren i RAS hagen var troligtvis inne i ligghallen (där de brukar gå in på nätterna. Lodjuret har gått vidare och hoppat över/igenom stängslet och vidare in i nästa hage (inget RAS) och där dödat två avelstackor. Den ena var äten bak på ena låret. Lodjursspår intill kropparna och bett i struphuvudena. De övriga tre avelsdjuren flyttades in i ladan och djuren i RAS hagen stängdes in i ligghallen och en kamera sattes upp utanför öppningen.” 2023-12-03

Exempel 3: Västra Götaland 2023

”Tackorna är dödade med typiskt bett i strupen. Inga andra bett eller skador.” 2023-09-27

Exempel 4: Västra Götaland 2023

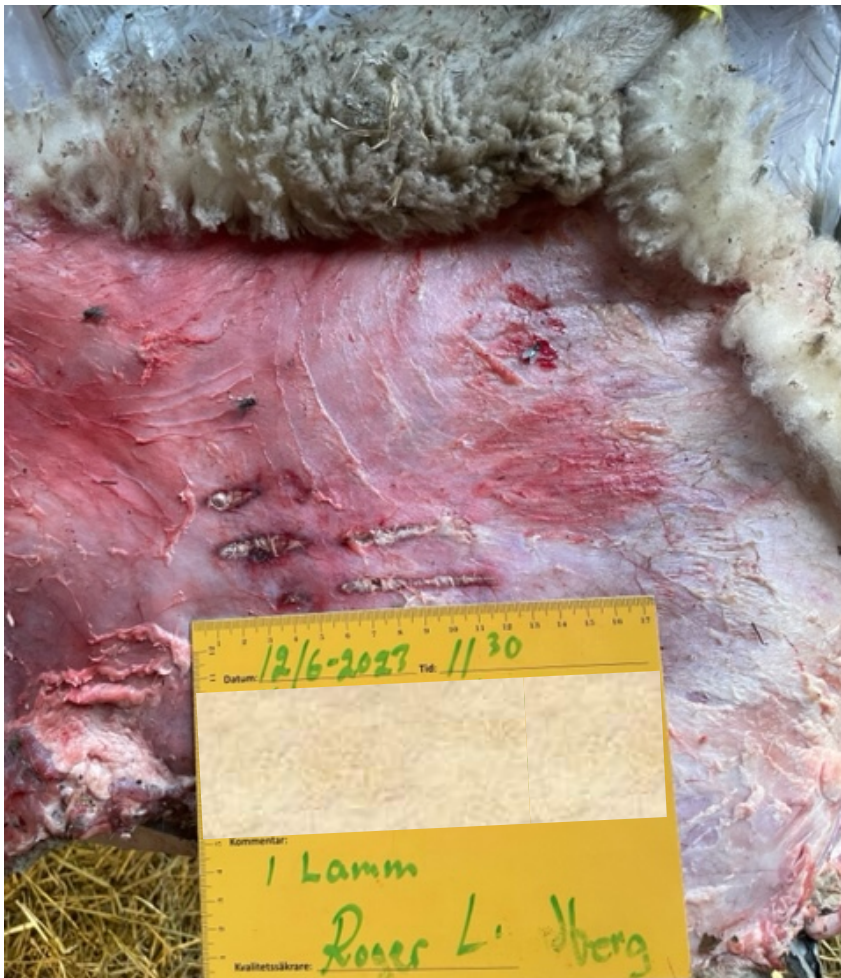

”Lammet är dödat med typiskt bett i strupen.” 2023-06-24

Exempel 5: Kalmar 2023

”Ett dött bagglamm som låg i en beteshage. Var ätet mycket bak och maginnehåll saknades. Fanns tandavtryck och blödning i strupen typiskt lodjur. Även revor i skinnet.”
2023-06-12

Lodjursskador på hund

Exempel 1: Västra Götaland 2023

”Hunden släpptes på harjakt. Efter en stund hördes hunden skrika och den kom tillbaka till ägaren och var då blodig med sår efter klor. Vid besiktning kan konstateras att skadorna är typiska för lodjursangrepp på hund.” 2023-02-27

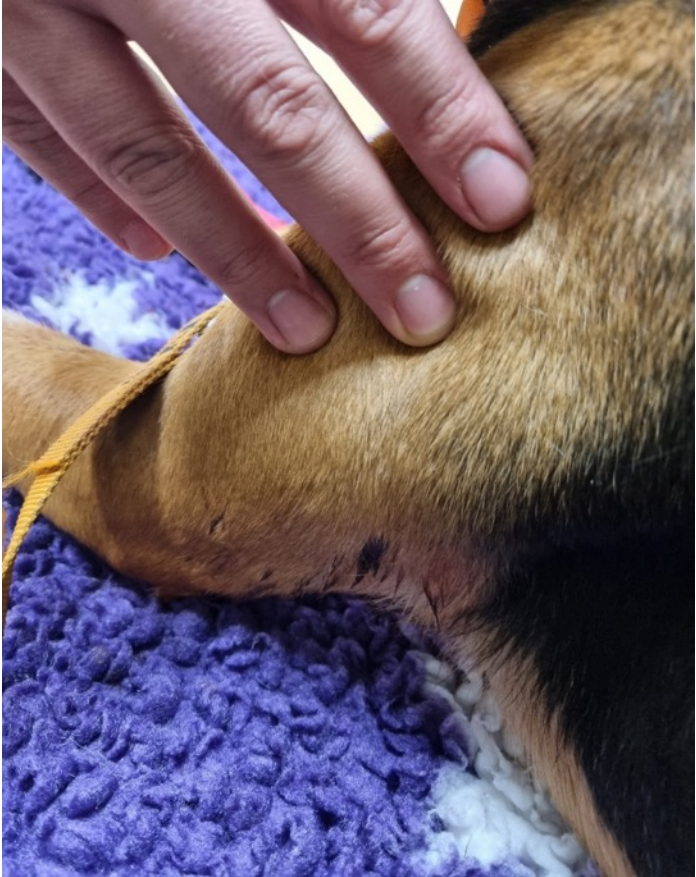
Exempel 2: Jönköping 2023

”I samband med jakt hade hunden först drivit hare, därefter hade de släppt på rävspår. Hunden drev en stund, men ägaren såg på pejlen att hunden slutade och kom tillbaka. Den var då blodig och skadad. Dagen efter behandlas den på Evidensia Djursjukhus Växjö. Besiktning av hunden görs därefter. Det finns ett flertal rivskador och hål med blödningar på kroppen. Hö framben och tass, vä framben och bog samt bröst. Hunden är en finsk stövare, hane, 1 år 10 månader gammal. Fältbesök görs, det är fläckvis med snö på öppna ytor och barmark i skogen. Bakspårningen görs med hund från platsen där den blodiga hunden kopplades till platsen där den slutade jaga. På den platsen finns lospår i gång/trav o hundspår i språng fram till en plats där det legat djur- nedtryckt gräs och packad snö. Från den platsen finns ett hundspår med blodstänk som går till den plats där hunden kopplades. ” 2023-01-31

Exempel 3: Dalarna 2023

”Hunden drev räv gick över vägen söderut, där troligtvis kolliderade hunden med ett lo troligtvis i daglega under ett nedfallet träd, där det blev tumult. Hunden är på falu djurklinik, den har dränage under öra vänster framben biten, rivsår över rygg, bröstkorg, läpp, tunga, tandfäste.” 2023-01-14

Exempel 4: Gävleborg 2022

”Finnstövare som skadats av lodjur under jakt på räv. Mycket snö på platsen som gör att det gick att spåra hund och lodjur när hunden driver. Hund och lodjur slåss i snön och hunden skadas och blöder mycket. Skinn slets loss/revs loss från högerframben. Hunden behöver veterinärvård. Lodjuret spårat och bedöms inte som skadat. Händelseanteckningar och bilder finns som bilaga.” 2022-12-12

Exempel 5: Västra Götaland 2022

” Skadorna är typiska för lodjursangrepp på hund. Både bett och rivskador. Hunden har ovanligt många och stora skador över nästan hela kroppen. Det tyder på att hunden och lodjuret varit i ett rejält slagsmål.” 2022-01-29

Skador orsakade av hund

Hundskador på får

Exempel 1: Uppsala 2022

”Ägarens pappa ser ut genom ett fönster att en Jämthund biter i nosen på ett får som ligger utanför huset och hagen han går då ut och ser att fåret är skadat hunden springer iväg mot skogen och verkar som att pappan ska följa efter vilket han gör, han upptäcker även där ett skadat får utanför hagen, han upptäcker även inne i fårhuset ett skadat får, alla tre fåren avlivas av pappan, ytterligare ett får saknas som inte har hittas innan jag lämnade platsen. Min bedömning efter att har undersökt fåren så bedömer jag att det är hund som orsakat skadorna. Två av fåren var Finull och det tredje Gutefår. Fick samtal om att dom hittat den 4:e fåret som påträffades dött några dagar efter att jag var där.” 2022-12-22

Exempel 2: Kalmar 2019

”Djurägaren flyttade med hjälp av sin vallhund (Border Collie) en flock bagglamm 41 stycken på en skogsväg till ett nytt bete. När flocken hade ca 150 meter till nya beteshagen kom 2 hundar modell mindre kamphundar utrusande från en grannfastighet, den ena hunden bet sig fast i nosen på ett av lammen (se bild), vid försök att få hunden att släppa bittet blev ägaren biten i vänster ben i stället. Vilket resulterade i krosskador och 6 stygn på Hälsocentralen i Emmaboda. Vallhunden blev också huggen i ett framben. Efter kalabalik med får och hundarna lyckades hon få in djuren i hagen och själv sätta sig i säkerhet. Det bitna lammet togs senare hem för veterinärvård.” 2019-10-07

Exempel 3: Dalarna 2018

”Fredrik Perols fick rapport, under söndagen den 16/12, om ett angrepp på får. Fårägarna hade fångat in en laika som genomfört angreppet, och överlämnat den till polisen. Enligt fårägaren hävdar hundägaren att det är lodjur som angripit fåren och att hans hund först efteråt kommit till hagen. Enligt djurägaren säger hundägaren att hans försäkringsbolag inte kommer att ta i detta om fåren inte besiktats. Fredrik och jag anländer till gården ca 10:00 den 17/12. En död tacka, tre avlivade tackor och ett avlivat lamm. Vid angreppet fångades hunden in och överlämnades till polisen. Mot bakgrund av att hundägaren (enligt information från fårägaren) bestrider att hans hund genomfört angreppet, genomfördes en besiktning.”

”Avlivad tacka (på bild): Ett stort antal bett i båda bakben/lår samt ett bett högt i V framben. Blödning även långt bak på H bröstorg. Strupen öppnad - inga perforeringar. Det finns inga skador på något av fåren som kan misstänkas vara från lodjur. De skador vi kan återfinna bedömer vi vara från hund.” 2018-12-16

Exempel 4: Uppsala 2017

”Djurägaren upptäckte att djuren sprungit ut ur hagen. Ett skadat tacklamm hittades inne i en maskinhall med bitskador på framben samt luggad över rygg. Senare hittades ett dött bagglamm på baksidan om ladugården/fårhuset. Bilspår på gårdsplanen visades senare komma från en jägare som hade varit och hämtat sin jämthund vars GPS positioner befunnit sig vid och kring gården. Hundägaren såg vid tillfället inget konstigt, hunden kom springandes från maskinhallshållet vid inkallning. Han kontaktade senare djurägaren då han genom en jaktkamrat hört att det skulle ha hittats döda och skadade får på gården vid det aktuella tillfället. Länsstyrelsen bedömer att skadorna som kunde ses vid besiktning är orsakat av hund (flera bitt över huvud, hals, luggad i ullen så att blödning kunde ses på skinnsidan samt över framben).” 2017-10-10

SLU Viltskadecenter (VSC) är ett nationellt centrum för kunskap om vilt, viltskador och samhälle. Vi tar fram kunskapsunderlag i syfte att begränsa viltskador och viltrelaterade konflikter för att främja samexistens mellan vilt och människor.
Vi samverkar med flera myndigheter och organisationer.

Vi arbetar på uppdrag av Naturvårdsverket sedan 1996 och tillhör institutionen för ekologi vid SLU, Sveriges lantbruksuniversitet.

www.slu.se/viltskadecenter

VILTSKADECENTER